

pomagaj nam z tvojo gnado, de bo nam k zveličanju današno premišlovanje od smerti, sosebno od smerti grešnika.“ —

Leto poprej je v dokaj lepši besedi prikazala se na svetlo tistega obsega knjiga, ktera mi je došla v roke prekesno, da bi jo bil vpisal na mestu, kamor naj se všteje, sedaj (Jezičnik XXIII str. 47 mej 3 in 4) namreč: 5) Pogled v večnost, ali pre-mišljevanje štirih poslednjih reči človekovih. Iz nemškiga prestavil Gašper Švab, fajmaster v Hotédražci. V Ljublani, nat. J. Blaznik, na prod. J. Klemenz, 1833. S. 570. Kazalo: I. Del. Smert 1—222. II. D. Sodba 225—361. III. D. Pekel 365—462. IV. D. Nebesa 465—570. — Na str. 157 je brati na pr.: „Svet je gledališe, pravi s. Avguštin, Bog pa gledavec. Pa res, ljubi bratje! svet ni drujiga, ko gledališe, na katerim se le žalostne zgodbe kažejo. Naprave drujiga niso, ko slepljenje; obleke so zlata pena; kar se gledati daje je le človeško zmišljevanje in zapeljevanje serca; kar se govori je le zmišljeno, zgodbe so prazne bazni. Slabe lampice pogasnite, bote pa ničemernost vsih reči vidili. Svet je gledališe, Bog pa gledavec. Mislite na gledavca, kteriga ne morete slepiti. Učite se svoj opravek dobro opravljati, svoje delo dobro delati. Glejte na cilj ino konec in na izhod vsih reči. Svet je gledališe, Bog pa gledavec itd.

Slomšek kot pedagog.

(Dalje.)

Slomšek je sicer v tem pastirskem listu sam pripoznal, da naklada duhovnikom z nedeljskimi šolami mnogo bremen. Ker je bil pa po lastni skušnji o dobrem sadu prepričan, ker je torej kot župnik v Vozenicah tudi sam oskrboval nedeljsko učilnico; zavoljo tega pravi k sklepu: „Delajte, dokler je dan, in ako se vam delo upira, imejte pred očmi plačilo, katero je vam Bog namenil“. Koliko je bilo blagemu knezoškofu na tem ležeče, da so se bogoslovci dobro izurili v slovenskem jeziku, jasno kaže to, da jih je on sam, kadar ni bil zavoljo škofovskih opravil z doma, poučeval v slovenskem jeziku, zlasti v slovenskem govorništvu. Da bi se bili tudi dejansko izurili za svoj prihodnji poklic kot duhovniki in učitelji, ukazal je bogoslovcem četrtega leta, da so morali dvakrat na teden hoditi v ljudsko šolo k sveti Magdaleni, ker so pod vodstvom profesorja katehetike razlagali in izpraševali krščanski nauk.

Kako lepo je Slomšek tudi kot škof priporočal duhovnikom in učiteljem največjo skrb za šolo, to razvidimo posebno tudi iz navoda, katerega je l. 1853. razglasil v nemškem jeziku po svoji škofiji.

Nadalje priporoča Slomšek duhovnikom, naj razen obligatne šolske pridige (po neki naredbi vladni menda še iz prejšnjega stoletja je bila duhovnikova dolžnost, enkrat v letu z lece šolo priporočevati) ljudstvu večkrat govore o otroški odgoji, o dobrem šolskem poučevanju, zlasti pa o dolžnosti starišev, sodelovati s šolo. Nadalje še priporoča šolsko mašo, prijemanje sv. zakramentov štirikrat v letu itd.

Potem polaga ta blagi šolski prijatelj vsem učiteljem in odgojiteljem toplo na srce, naj privajajo šolsko mladino na lepo krščansko vedenje v cerkvi in šoli, pa brigajo naj se pridno za dostojno obnašanje zunaj šole in cerkve, naj varujejo mladino slabih tovaršij, slabih družb po gostilnicah, na plesiščih itd.

Kolikor bolj pač opozorujemo in preišljujemo Slomškega v tem obziru, kako je deloval kot učitelj in odgojitelj bogoslovcev, kot nadzornik učiteljev in duhovnikov, toliko bolj ga spoznamo kot pedagoga, kot domoljuba, ki je s poukom in vzgojo povzdigoval

omiko svojega národa, in ki je v dosego tega blagega namena vplival na najboljši način na učitelje in duhovnike.

4. Slomšek kot učitelj odraslemu národu.

Na kakšen način je Slomšek mogel vplivati na odrasli národ slovenski, katerega je tako pristrčno ljubil, o tem nam je užé mnogo znanega. Vsaj dobro znamo, da so ravno duhovniki v tem srečnem položaji, da imajo na prevažnem mestu, kakor je leca v cerkvi, priliko, razumni in večkrat nepokvarjeni národ poučevati. Te lepe prilike se je Slomšek tako popolno, tako izvrstno posluževal, da je sploh slovel kot cerkveni govornik, in da je v tej zadevi zaslužil, da so ga imenovali nekako aposteljna Slovencev. Kot učitelj odraslega národa je torej Slomšek deloval največ z besedo, a mnogo je storil kot cerkveni in šolski pisatelj. Njegovo delovanje se je oziralo na vse potrebe človeškega življenja; prva skrb sevéda mu je bila gledati na ohranjanje sv. vere, na versko in nraštveno vzgojo mladega in starega národa. Ali prav pogostoma se je potegoval za národnost svojih rojakov ter za to, da se slovenski jezik ne samo ohrani, marveč še dalje izobrazuje. Slomšek je bil pravi prijatelj rojenim Nemcem, a odločni protivnik ponemčenih rojenih Slovencev, kateri zavoljo neznanja materinskega jezika zabavljajo tistim, kateri ga ljubijo in se ga tudi večkrat poslužujejo. Slomšek je imel tako trdno národno prepričanje, da ga je z najboljšo vestjo tudi mej svoj prosti národ razširjeval. Kot izkušnemu slovenskemu pedagogu so se mu posebno nekatere ponemčevalne šole studile. Odločno je grajal take učitelje, ki niso v šoli za drugo skrbeli, nego samo za učenje nemščine. Ravno tako je pa grajal tiste stariše, ki niso od otrok družega tirjali, nego samo klepetanje nekaterih nemških besedi. Zoper take nemškutarske stariše je spisal Slomšek užé l. 1853. v „Drobtinicah“ sledeči članek, ki ima še dandanes za razmere štajerske, posebno pa za koroške stariše isto vrednost: „Dobra šola glavo razjasni in srce za dobro ogreje, in to je šole prvi, sveti namen. Učiti otroke po kršansko modro živeti, si za časno srečo in za izveličanje večno skrbeti, za to je šola. Pošteno dejanje ima v šoli prvo — posvetno znanje poslednje mesto. Dobro je znati pisati in brati, pa stokrat bolje pošteno ravnati. Brez modre glave in pravičnega srca je tudi nemška beseda prazen mak. Slovenci! ne bodite abotne šalobarde, le na nemščino gnati, pobistrenje glave in požlahnenje srca pa zanemarjati. Ovo bi bilo na robe delo. Šole so nam potrebne; to lahko vsak spozná; ali kdor le po nemškej besedi šolo ceni, se močno moti. Gorje vam, ako svoje otroke samo zato v šolo pošiljate, naj bi se nemčije učili, za modro glavo in pošteno srce vam pa ni mar! Nezarobljeni, napuhneni otroci vas bodo po nemško kleli, vi stariši bote pa po slovensko solze točili. — Potrebneje je, se Boga bati in spoštovati stariše, kakor nemškovati. Dobra je nemška beseda, dobra, in kdor se nje lotiti vtegne, naj ne zamudi; pa edina pot k pravi sreči ni, kakor nekateri mislijo. Lepo Bogu služiti, očeta in mater lepo imeti, cesarju in od Boga dani gosposki pokoren biti, svoje delo dobro znati, svoje dolžnosti zvesto dopolnovati, križe in težave voljno nositi, veselo živeti in srečno umreti; ovi zlati nauki so človeku veliko potrebnejši ko nemščina; ona bodi pridnim šolarjem navrček. Tako nas sam Jezus uči rekoč: ‚Iščite pred vsem božjega kraljestva in njegove pravice; vse drugo vam bo navrženo‘. Ta zlata beseda tudi za naše šole veljá“.

Tukaj torej vidimo, kako je ta neprecenljivi učitelj svojega národa v nemal slovenske stariše za slovenske šole, za pravo vzgojo in naravno poučevanje njihovih otrok, kako jim je odločno kazal, kaj je potrebno in kaj samo koristno; kolikokrat je blagi knezoškof te zlate besede ponavljal, kolikokrat se je v takem in enakem smislu iz-

raževal v družbi duhovnikov, učiteljev in drugih, kdo more to naštevati in pokojnega domoljuba dovolj hvaliti?! (Dalje prih.)

Avktoriteta in svojevolja v šoli.

Obravnavano v „Pedagogijskej jednoti za Prago in okolico“.

V očitnosti se prestopki mladine podtikajo in obsojajo na rovaž šole. Temu nasproti pa se varujejo krivci raznih preišljenih prestopkov pred telesno kaznijo. Ni dolgo temu, kar je bilo to vprašanje predmet očitnih razprav. Pri tej priliki je razpravljala „Paedagogická jednota pro Prahu a okolí“ o tem „Kako dati šoli in učitelju avktoriteto“. Ker pa ni samo učitelju, temveč tudi vsemu občinstvu na tem ležeče, kako se naj mladina vodi s šolo v življenje, podavamo to razpravo „Paedagogicke jednotě“ tudi širjemu našemu slovenskemu občinstvu, kakor sledi:

Gospod V. Kredba: „Resnica je: šola brez discipline je mlin brez vode. Odvzameš li mlinu vodo, se ti ustavi; oslabi ti ravno takó, kakor žito, ako ga ne pleveš; ono raste s pogubnim plevelom; drevesce ti zdívjá, ako ga ne okopavaš, obrezuješ . . . i. t. d. (Komenský).

Ali ta resnica ne zadeva samo šole, temveč tudi vsako društvo, vsako občino, vsako državo. Občina, država brez discipline in spoštovanja do zakonov je anarhija, kaos, razpad, poguba

Na zakonitosti počiva ves red vsega sveta. Narava sama nam je vzor svobode, ali ta svoboda je utemeljena na najstrožjih in brezpogojnih zakonih. Kdorkoli počenja kaj proti naravi, ga ona sama kaznuje.

Šola, kateri je vzgajati mladino za življenje, ne more nič večega in vzvišenejšega izvrševati, nego jo voditi, utrjevati jej pokornost do zakonov, vežbati jo v izpolnjevanji njenih dolžnostij.

Ali izpolnjevanje dolžnosti ni igrača, ni zabava, temveč je napor, zatajevanje samega sebe, dà žrtvovanje. Izpolnjevanje dolžnostij po navodu in iz navade rodi čudoredno moč ter upodablja značaj.

V šoli pa ima samo takova disciplina čudoredno in zmagovalno moč, v katerej čuti vsak učenec, od prvega do zadnjega, vsak brez izjeme, svetost zakona s prepričanjem, da je sleherni, ki ga prestopi, kriv in da zasluži kazen. — Tako se budi in goji čut pravičnosti.

Šola vsprejema od roditeljev otroke najrazličnejših lastnostij, poslušne in uporne, dobre in slabe, utrjene in razvajene, izgojene v razkošnosti in bedi, nežne in robate, in vsem je izvrševati isto delo, vsem se je podvreči istemu zakonu.

Ko bi se od šole ničesar družega ne zahtevalo, kakor ta prerazlična svojstva dovesti s šolskim redom v sklad, poravnati, kar je krivega v otročji duši, bi uže to bila težavna naloga in je tem bolj težavna, ker mladina prihaja z vsakim dnevom iz šole v taka razmerja, v katerih se navzame pokvara, če bi se torej učinek šolske discipline tudi ne kvaril, bi vender s časoma oslabeled.

Ali od šole se ne zahteva samo dobra disciplina, to se smatra za nekaj tacega, kar pride samo od sebe brez napora učiteljevega, temveč poglavito se zahteva izsledek v delu, vspeh v šolskem poduku.

Ne, da bi ne bilo možno opotekajočo se mladino povzdigniti ter jo vzdržati s čudorednimi podporami v redu; ne, da bi gojiteljstvo ne poznalo sredstev, če tudi najbolj ponižano dete z dobra pripeljati na pravo pot; ne, da bi učiteljstvo takovih sredstev ne